

arodpolicies.org

arod@arodpolicies.org

Camilla Brekke
Politiadvokat

24. 04. 2024

Forberedelse av straffesak: Bevisoppgave og etterforskningskritt

Politiet kategoriserer ARODs sivile ulydighet den 20 april 2024 som grovt narkotikalovbrudd og forsvaret vil si mer om forberedelsene til retten, først og fremst bevisoppgaven.

Riksadvokaten var i forkant av aksjonen [informert](#) om at forsvaret vil bruke rettsprosessen til å dokumentere sammenhengen mellom ruspolitikken og tidligere tiders vilkårlige forfølgelse. Forbindelsen ligger i syndebukkmekanismen, hvilket har vært kjent i kriminologi og retts sosiologi i over 40 år, og det er på tide at jussen tar konsekvensene.

Ikke bare har rapporter siden Straffelovkommisjonen i 2002 avvist straff på rusfeltet, men narkotikalovenes legitimitet er bundet til ideen om et narkotikafritt samfunn – som nå er forlatt. I stedet vektlegges intensjonen bak de ruspolitiske konvensjonene, som er å beskytte folkehelsen, og stadig flere land regulerer cannabismarkedet. Dette skjer etter anbefalinger fra FN og Europarådet og Norge kan ikke lenger ta for gitt at forbudet oppfyller et legitimt formål. I den grad et regulert marked er bedre enn et kriminelt marked vil forbudet ha et problem med menneskerettighetene, og derfor fikk Oslo sin første cannabiskafe.

Siden 2009 har Norge sviktet ansvar for minoritetsbeskyttelse på rusfeltet. I 15 år har de forfulgte gjort gjeldende vilkårlig forfølgelse, uten at staten har fulgt opp med et effektivt rettsmiddel, og dette er utgangspunktet for ARODs sivile ulydighet. Vi ville tilby brukere tryggere rammer enn det regjeringen legger opp til, samtidig som rettsstatens garantier ble aktivert, og det er to veier videre.

Alternativ 1

Politiet kan erkjenne behovet for rettslig gjennomgang av ruspolitikken. Riksadvokaten har bedt statsadvokatene om å fremme for retten en prinsipiell avklaring av den nedre grensen for avhengighet og dette er ikke mulig uten en rettighetsanalyse.

AROD har [vist](#) hvordan Høyesteretts rettighetsanalyse ikke sikrer et effektivt rettsmiddel, og Politiloven er klar på at politiet skal verne befolkningen og rettsstaten mot farer som truer. Ingenting truer rettsstat og befolkning mer enn offentlig panikk, som er dokumentert av

rapporten til rusreformutvalget. Den iboende nedprioriteringen av rettighetsjuss til fordel for styringsjuss som ble påpekt av Rolleforståelsesutvalget avslører et systemisk problem og politiet kan ikke være trygge på at etaten går frem på mildest mulig vis. Påtalemyndigheten plikter derfor å ta etiske retningslinjer på alvor og støtte kravet om effektivt rettsmiddel.

Fra dette utgangspunkt vil forsvaret be om følgende etterforskningskritt:

- Politiet må avklare om justisdepartementet, regjeringen, eller riksadvokaten erkjenner sammenhengen mellom ruspolitikken og tidligere tiders vilkårlige forfølgelse. Forsvarets bevisføring begynner med dokumentarfilmen [Moving a Nation Forward](#), og antall dager i retten utmåles fra om de ansvarlige erkjenner syndebukkmekanismen som bindeleddet mellom ruspolitikken og tidligere tiders overgrepssystemer eller ikke.

Om de ansvarlige for straff på rusfeltet erkjenner forbindelsen til fortidens vilkårlige forfølgelse holder det med fem dager i retten. De ansvarlige for straff erkjenner i så fall at ruspolitikken har vært et historisk feilskritt og forsvaret vil innkalle tre vitner: (1) Justisminister Emilie Enger Mehl, (2) Nora Bergsjø, konstituert rådgiver i lovavdelingen, og (3) Statsminister Jonas Gahr Støre. Samtlige vitner vil besvare [spørsmålene](#) som den rettighetsorienterte debatten reiser innenfor sitt ansvarsfelt, og domstolene vil tilby et effektivt rettsmiddel.

En forsvarlig rettsprosess bereder slik veien for et større rettsoppgjør og en sannhets- og forsoningskommisjon.

Alternativ 2

Om de ansvarlige for straff *ikke* erkjenner forbindelsen mellom ruspolitikken og tidligere tiders vilkårlige forfølgelse vil forsvaret kreve full bevisføring, 20 vitner, og 22 dager i retten. I tillegg til Statsminister Jonas Gahr Støre, Justisminister Emilie Enger Mehl, og Nora Bergsjø, vil vi innkalle Riksadvokat Maurud, Førstestatsadvokat Runar Torgersen, Departementsråd Heidi Heggnes, Kjetil Moen, Marlis Eicholz, Jens Andenæs, Hans-Petter Jahre, Tonje Vang, og Arnulf Øyen, Mads Andenæs, Hans Petter Rui, Henriette Sinding Aasen, Hans Fredrik Marthinussen, Bård Dyrdal, Kathrine Holter, Tania Garthus, og Morten Holmboe.

Forsvaret tar høyde for flere vitner. Vi ønsker stor rettsal og strømming av forhandlingene, og forventer at politiet bidrar til et rettsløp muliggjør grunnlovssikring. Vitneplikten er klar, og påtalemyndighetens ansvar støttes av Riksadvokatens eget [skriv](#) om retningslinjer for påtalemyndigheten.¹

I dette «understrekes at det ved politiets og påtalemyndighetens straffesaksbehandling skal legges til rette for etiske refleksjoner og faglige motforestillinger».² Videre, ifølge de etiske

---

¹ Rundskriv nr. 3/2018 (kvalitetsrundskrivet)

² Kvalitetskrav til straffesaksbehandlingen i politiet og ved statsadvokatembetene, Riksadvokaten Oslo, 8. november 2018 (rev. 21. februar 2019) 4

retningslinjene, skal enhver medarbeider i påtalemyndigheten «opptre på en måte som fremmer en rettssikker og tillitsvekkende strafferettspleie i samsvar med lov og rettsorden.

Referansen til lov og rettsorden er ment å skulle dekke alle regler og retningslinjer som er gitt i eller i medhold av lov og Grunnlov. Også folkerettslige regler som norske myndigheter er forpliktet etter, er omfattet. Rettsorden omfatter dessuten grunnleggende verdier og prinsipper som en rettsstatlig strafferettspleie bygger på, herunder rettssikkerhet, likhet for loven og individets grunnleggende frihet og autonomi.»

Det lyder fint men verken rettssikkerhet, likhet for loven, individets grunnleggende frihet og autonomi, eller etiske refleksjoner rundt dette har fått konsekvenser for ruspolitikk. Fortsatt videreføres straff på tilbakeviste premisser og ARODs sivile ulydighet er en unik mulighet til et oppgjør med fortidens synder.

Forsvaret fastholder derfor at vitneplikten og rettsstatsgarantier må sikres av påtalemyndigheten selv om justisdepartement og regjering motsetter seg en forbindelse mellom ruspolitikken og fortidens vilkårlige forfølgelse. Ikke bare har vitnene ansvar for straff på rusfeltet, men det er som riksadvokaten anfører «ingen grunnleggende konflikt mellom god kriminalitetsbekjempelse og menneskerettigheter».³ De to følger som ett av en forståelse som bygges over tid, og samfunnet er modent for et oppgjør med straffesporet.

Justisdepartementet og regjeringen kan på sin side se frem til sitt vitnemål. Om staten har noe å anføre mot påstandene om menneskerettsbrudd er rettsforhandlingene en anledning til å utdype, og AROD ser frem til at de ansvarlige for straff vitner, slik rettsstaten fordrer.

Filmvisning

Vitnene er viktige om staten skal ivareta bevisbyrden, og Bevis A er Moving a Nation Forward. Denne dokumentarserien knytter ruspolitikken til fortidens vilkårlige forfølgelse og viser at Norge i 15 år har sviktet ansvaret for minoritetsbeskyttelse. Det er politiets oppgave å avklare om de ansvarlige for ruspolitikken har motforestillinger til opplysningene som kommer frem, og om forbindelsen til tidligere tiders heksejakt bestrides vil vi vise følgende filmer:

- [Kampen om Hampen](#) (1996), en dansk film som dokumenterer det samme som rusreformrapporten – bare 25 år før. Det var på denne tiden klart at politikken ikke kunne forsvares målt opp mot menneskerettsprinsippene, og at en rettighetsanalyse ville ha landet på de forfulgtes side.

---

³ Ansatte skal i tråd med [verdigrunnlaget](#) for Den høyere påtalemyndighet ikke bare arbeide for at den høyere påtalemyndighet ivaretar sin funksjon som en garantist for rettssikkerhet, men bidra til at det rettslige rammeverket anvendes og utvikles slik at det gir best mulig kriminalitetsbekjempelse og trygghet for den enkelte, samtidig som menneskerettigheter, siktedes rettssikkerhet og kriminalitetsofrenes interesse ivaretas. Dette innebærer en positiv forpliktelse til å sikre effektive rettsmidler.

- The House I Live In (2012), en amerikansk dokumentar som viser de negative ringvirkningene av forbudet.
- NRKs cannabisepisode i [Folkeopplysningen](#) (2016) som overfører det internasjonale bildet til norske forhold. Alt som trengs for å vinne frem i en menneskerettsanalyse går frem av de andre filmene, men intervjuet med Justisminister Anders Anundsen er viktig. Ikke bare gjentar Justisministeren påstander som ble imøtegått 25 år før, men til forsvar for forbudet er alt Justisdepartementet har å vise til en upublisert masteroppgave fra en svensk medisinstudent, og vitneboksen vil klargjøre om det står bedre til i dag.

Av hensyn til tid, stopper vi filmvisningen der, men hvis retten vil se hvor ille det kan gå, anbefales Foreign Correspondents [Cartel Country](#), en dokumentar som viser korrupsjonen i Mexico. Dette er et av narkotikakrigens mest skadede områder, og det er ikke tilfeldig at Mexicos høyesterett ble en av de første domstoler til å ugyldiggjøre forbudet mot cannabis. Militære grupper i landet kontrollerer narkotikamarkedet, den politiske prosessen er kjøpt og betalt, og det ble folket som gjennom sivil ulydighet til slutt presset frem endring.

Konstitusjonell fallhøyde

AROD har tillit til at norske domstoler vil gjøre det samme. Prøvelsesretten er den nødbremse som skal sikre individet mot vilkårlighet og statlige overgrep, og med cannabiskafeen har Norge fått et vindu til rettighetsavklaring som ikke kan overses uten å svikte klare forpliktelser. Det er opp til aktor om etaten vil beholde skylappene som muliggjør straff på tilbakeviste premisser, men forsvaret ber om at rettighetsbeskyttelse sikres — og om påtalemyndigheten motsetter seg prøvelsesretten vil AROD gjøre sviket tungt å bære.

Landssvikerkampanjen mot statsadvokat Sturla Henriksbø som i 2022 motarbeidet prøvelsesretten er m.a.o. relevant. AROD har gjort klart at prinsipper bygger landet, og at i den grad disse prinsippene forlates utgjør påtalemyndigheten en trussel mot rettsstat og rettssikkerhet. Jurister som motarbeider et effektivt rettsmiddel vil derfor få flere landssvikerkampanjer mot seg – og om påtalemyndigheten mener at cannabiskafeen utgjør en grov forbrytelse, vil vi be om følgende etterforskningskritt:

- Få tak i så mange kjøpere fra cannabiskafeen som mulig. Mange handlet med vipps og om politiet skal straffeforfølge for grov narkotikaforbrytelse er det viktig å klarlegge hva slags forbrytelse som er funnet sted: Er det gode grunner for å nekte selvbestemmelse eller vris tilbud og etterspørsel til en offer- og overgriperkontekst slik at overgripere kan la ofrene bære sin byrde?

Kjøperne fra kafeen vil avklare dette. De har reist landet rundt for å få tak i illegale varer, og om påtalemyndigheten vil ha straff på rusfeltet bør samtlige vitne for å oppklare om det finnes legitime autonomiinteresser i cannabisbruk.

I så fall blir det mer enn 22 dager i retten. En lov som sykeliggjør brukere og demoniserer selgere må bevise sin legitimitet om straffens forsvarere skal ha sitt på det tørre, og påstandene om rettighetsbrudd er så godt dokumentert at instruks og retningslinjer tilsier at påtalemyndigheten stiller seg bak ARODs krav om et effektivt rettsmiddel. Dette vil avgjøre det prinsipielle terrenget forbundet med ruspolitikken, og sunn dømmekraft tilsier at påtalemyndigheten stiller seg på Grunnlovens side.

Sannhet og forsoning

Det betyr at påtalemyndigheten erkjenner (1) sammenhengen mellom ruspolitikken og tidligere tiders vilkårlige forfølgelse, (2) at integriteten til fagfelt og system tilsier en grundig gjennomgang, og (3) at vitnenes svar på spørsmål avgjør om Ansvarlighetsloven kommer til anvendelse. Verken regjeringen, justisdepartementet, eller riksadvokaten er tjent med å motsette seg rettighetssikring, og godt mulig vil samtlige støtte et oppgjør med jakten på syndebukker. I så fall kan antall rettsdager reduseres til fem, og derfra kan en uavhengig, upartisk, og kompetent rett avhjelpe et nasjonalt traume ved å levere en dom som bekrefter forsvarets påstander.

En slik dom vil markere at offentlig panikk ikke lenger styrer, gi forfulgte grupperinger et effektivt rettsmiddel, og bli en hjørnestein for bygging av integritet i rettssystemet. Den vil gi storting, regjering, og departement grunnlag for et oppgjør med vesentlige mangler og berede veien for en Sannhets- og forsoningskommisjon.

Det er vanskelig å forestille seg at aktor vil videreføre usikkerheten rundt maktbruk på rusfeltet. Det er opplagt at påtalemyndigheten med ARODs cannabiskafe har fått en unik mulighet til å sikre rettsstatens garantier på rusfeltet, og vi ser frem til rettsforhandlinger.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink that reads 'Roar Mikalsen'. The signature is fluid and cursive, with a long, sweeping tail on the 'n'.

Roar Mikalsen

Leder for AROD